

Expertiza de biologia construcției în afara legii

Conf. univ.dr. Livia Bucșa

Ing. specialist Ana Maria Halasz

1. Introducerea expertizei biologice în documentația de restaurare din România.
2. Formarea specialiștilor
3. Situația actuală a specialiștilor
4. Importanța expertizei de biologia construcțiilor pentru specialiștii (arhitecți, ingineri, restauratori, proprietari, etc.)

Expertiza de biologia construcției

- poate fi efectuată pentru o construcție sau diferite părți de construcție (pereți, diferite încăperi, planșee, șarpantă, învelitoare, componente artistice etc.)

Cuprinde :

- Denumirea obiectivului
- Beneficiarul expertizei și scopul pentru care a fost comandată
- Data efectuării expertizei, număr deplasări, tipul de observații efectuate, sondaje, prelevare de probe și analize.
- Așezarea și scurtă descriere a obiectivului.

Rezultatele

- identificarea suportului (materialului), esențelor lemnoase, fibrelor textile etc.;
- identificarea agenților de biodegradare (bacterii, fungi, alge, licheni, plante superioare, insecte, păsări, animale.
- specificarea formelor de biodegradare (colorări, decolorări, tipuri de putregai, orificii, galerii sau rosături de insecte, pierderi de material, desprideri de material, fragilizări, crăpături , fisuri, deformări etc.;
- localizarea și extinderea atacului pe elemente, suprafețe, spații etc.;
- intensitatea atacului (slab, puternic, f. puternic sau nr. de orificii de zbor al insectelor xilofage);
- vechimea aproximativă și dacă mai este activ sau nu;
- cauzele apariției și extinerii atacului,
- intervențiile necesare (secționare, înlocuire, curățare, cioplire, tratamente preventive sau curative etc.) pe elemente de construcție;
- măsuri generale de eradicare dacă este cazul ;
- protecția preventivă;
- recomandări de produse, rețete, consumuri, costuri, surse de aprovizionare;
- măsuri de protecția muncii în cazul tratamentelor chimice.
- documentația fotografică
- planuri cu marcarea zonelor degradate

Biserica “Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” din Bulgari,
edificată după tradiția locală la 1547

Sistemul de construcție

- Biserica a fost construită în sistemul cununilor de bârne orizontale prinse la capete în cheotori.
- Planul bisericii este specific tuturor bisericilor de lemn din Transilvania prin dispunerea în plan longitudinal a celor trei compartimente pronaos, naos și altar.
- Specific însă acestui monument este forma semicirculară a altarului, rar întâlnită în arhitectura lemnului.
- “O execuție dibace și plină de frumusețe însoțește raritatea formei acestui altar”(Godea, Cristache –Panait, 1978)

Absida altarului decroșată și semicirculară

Inscripția de pe peretele de sud specifică anul 1783 când biserica a fost reacoperită cu șindrilă de Meșterul Lazăru

Din documente se cunoaște că o nouă refacere a acoperișului s-a efectuat în anul 1929 când a fost adăugat și pridvorul

Statutul Bisericii

- Biserica este pe lista monumentelor istorice.
- Nu mai este în cult și este obiect de dispută între cele două culte, cel ortodox și cel greco- catolic.

Starea de conservare

1. Soclul din piatră

2. Grinzile talpă

Confecționate din lemn de stejar (*Quercus robur*), identificat prin analiza probelor la stereobinocular și microscop

Grinda talpă pe latura de sud degradată la bază de un atac combinat de fungi și insecte xilofage produs de specia *Xestobium rufovillosum*.

Grinzile talpă ale altarului pe laturile de est și sud

Grinzile talpă ale altarului pe laturile de est și nord

Grinda talpă pe latura de vest

Grinda talpă a pridvorului confecționată din material lemnos mai nou

Grinda talpă transversală dintre pronaos și naos

3. Pereții

Confecționați din grinzi solide de lemn tare, cu textură grosieră

Prin analiza probelor la stereobinocular și microscop s-a identificat lemnul de stejar (*Quercus robur*)

4. Ancadramentul uşii

Confecţionat din lemn de stejar este masiv şi bogat ornamentat

Pronaosul, peretele de vest “ Pilda celor 10 fecioare”

Colțul de sud-vest cu pânzele interstițiale parțial degradate

Latura spre est a peretelui și tavanul infiltrații de ape
pluviale și atac fungic

Naos, peretele de nord

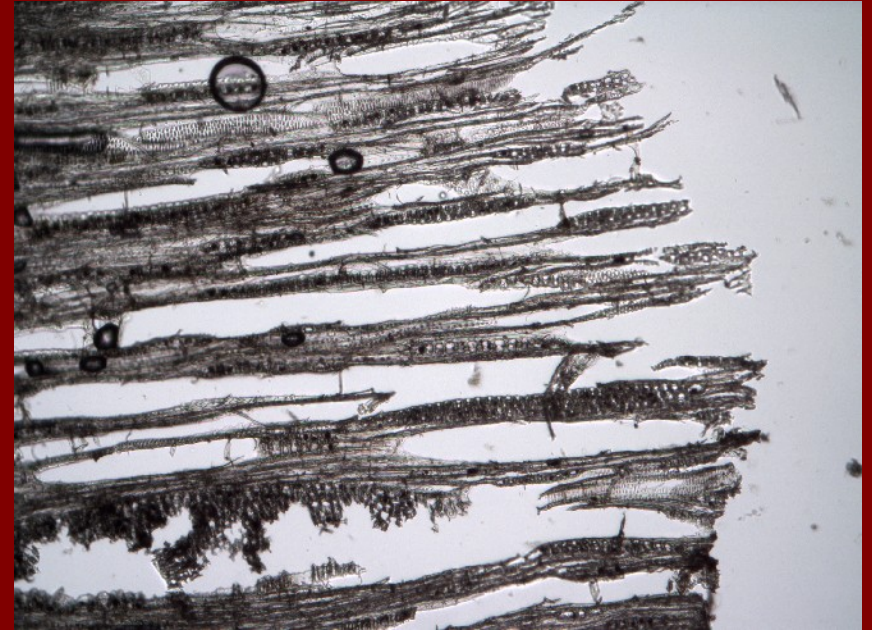
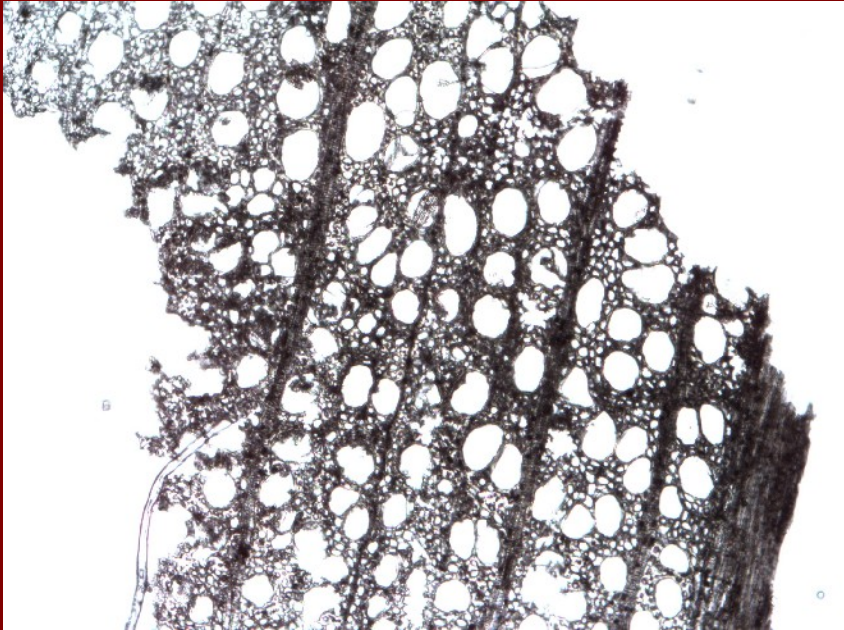

Bolta peste naos

Lemn de paltin de munte (*Acer pseudoplatanus*)

Arcul bolții degradat de atacul combinat de fungi și insecte xilofage

Excremente de lilieci care se adăpostesc în biserică

“De o reală valoare artistică este iconostasul cu scena Mântuitorul și cei doisprezece apostoli, pictură care se datorează fără îndoială autorului icoanelor împărătești datate 1775” (Godea, Cristache – Panait, 1978)

Candelabru tradițional din lemn pictat, acoperit cu bronz

Altarul

Altar, boltă

Masa altarului

Șapanta

Cunună originală pe latura de nord și lipsa ei pe latura de est

Deplasarea grinzilor de la pereți

Căpriori cu urme ale mutării locului de îmbinare al moazelor

Elemente de construcție extrase din monument

- În anul 1929 odată cu lărgirea șarpantei peste pridvor au fost îndepărtate o parte din cununi și din ultimele grinzi care formează consolele.
- În zona altarului au fost adăugate noi console susținute de câte un stâlp oblic, subțire.
- Lipsa parțială a cununilor originale explică desfacerea unor îmbinări și deplasarea unor elemente ale pereților (foto nr.55).

Învelitoarea

Confecționată din lemn de molid debitat mecanic. Datorită modului de debitare care nu urmărește fibra lemnului, o parte din elemente s-au deformat.

Prezența unei vegetații arborescente bogate în jurul monumentului a menținut ridicată umiditatea lemnului și a favorizat dezvoltarea unor colonii de alge verzi, fungi, licheni și mușchi.

- Dintre speciile de fungi menționăm pe *Dacrymyces stillatus* care produce un putregai brun prismatic mărunt.
- Pe latura de nord cele mai extinse colonii de licheni sunt formate de specia *Cladonia cornuta* urmate de *Parmelia sp.*
- Sub această biodermă lemnul este degradat puternic.
- Învelitoarea necesită înlocuire

CONCLUZII

- Tradiția locului plasează edificarea bisericii la 1547, iar masivitatea elementelor și raritatea formei altarului sunt argumente care pot întări această idee.
- Pentru obținerea unor date științifice se impune în acest caz apelarea la datarea prin dendrocronologie.
- Refacerea formei originale a monumentului îi va conferi un alt aspect dar va consolida îmbinările și stabilitatea construcției.

- Grinzile talpă semicirculare vor trebui păstrate chiar dacă necesită o consolidare pe interior.
- Grinda talpă pe latura de sud și transversala dintre pronaos și naos necesită înlocuire.
- Bolta este cea mai degradată parte a monumentului și se impune desfacerea sau consolidarea ” in situ” a scândurilor puternic fragilizate de atacul biologic și implicit a picturii, înainte de începerea lucrărilor de restaurare a monumentului. Arcul bolții de asemenea necesită o intervenție de consolidare în avans.